

A GAGA nyelvét beszéljük

BESZÉLGETÉS ADI SALANTTAL

Gadi Dagon felvétele

A Batsheva Dance Company helyettes művészeti vezetője, Adi Salant közel húsz éve járt utoljára Rómában. Am 2012 novemberében a Romaeuropa Fesztiválon gyors egymásutánban két repertoár-előadásukat, a *Deca Dance*-t és a *Sadeh21*-et is bemutatták az olasz közönségnek. A méltóan meleg fogadtatást kisebb politikai incidens zavarta meg.

– Az együttes weboldala szerint két helyen is játszik ma a Batsheva; itt, Rómában és Nagy-Britanniában, Brightonban. Akkor most hol vendégszerepel valójában a hivatalos társulat?

– Mi vagyunk a nagy együttes, de létezik egy „ensemble” társulatunk is, a Batsheva junior csapata. Hasonlóan a Netherlands Dance Theatre-hez mi sem egy együttesrel járjuk a világot. Korosztály szerint különül el a két társulatunk. Sok meghívásnak kell eleget tennünk; van, amikor hat-hét alkalommal is utazunk egy évben. Sokszor egy-egy hétig vagyunk távol, ami egy évadon belül másfél-két hónapos kieséssel jár. Jelenleg a junior együttes egy hónapon át Nagy-Britanniában turnézik, és Róma nekünk is egy háromhetes turné hosszabb állomása, hiszen két nap, két különböző programmal lépünk fel. Torinóban folytatjuk, majd Japánba utazunk, és csak azután térünk haza Izraelbe.

– Miért lett szükség egyszer csak két együttesre?

– A Batsheva több mint húsz éve alakult, és akkor természetesen még csak egy társulat létezett. A táncosok viszont öregednek – bár sokan közülük még mindig aktívak –, miközben fiatal tehetségekkel is folyamatosan gyarapodik a csapat. Ohad [*Ohad Naharin* koreográfus, az együttes művészeti vezetője – A Szerk.] ezért gondolta úgy, hogy egy junior csapat kialakítása megfelelő platform lenne az ő bemutatásukra is.

– Ez azt jelenti, hogy a junior társulat gyakorlatilag egyenrangú a „fő”-együttesrel, együtt tréningeznek, egyforma képzésben részesülnek, majd eleget téve a Batsheva meghívásainak, járják a világot?

– A junior együttesnek saját repertoárja van, így el különül a nagy együttestől. Viszont a táncosok ugyanazt a tréninget kapják, mint a hivatalos társulat tagjai. A junior csapatba a középiskolai évek után, különféle tánciskolákban szerzett technikák, tapasztalatok megszerzésével kerülhetnek be a fiatalok, és nem feltétel, hogy valaki Izraelben végezzen, vagy izraeli legyen. Minden

évben komoly próbatáncokat tartunk, a világ minden pontjáról érkeznek táncosok, nem megyünk el a kiugró tehetségek mellett. Így a junior társulat ugyanúgy nemzetközi, mint a nagy együttes. A két csapat együtt tréningezik, mégpedig a társulatvezető, Ohad Naharin által kifejlesztett GAGA-technika szerint, és hetente egyszer klasszikusbalett-tréningünk is van. Valójában csak a táncosok életkorában van eltérés: a csoport egy része még csak a pályája elején áll, a másik pedig már szép karriert tudhat a háta mögött.

– A GAGA-technikát elsajátíthatják professzionális táncosok és táncszerető civilek is. Tegnap a Deca Dance előadásába sikerült civileket is bevonniuk, ami nagyon érdekesen alakította a jelenetet és a színpadképet is. Szinte már beépített szereplőkre gondolhattunk, olyan egység alakult ki a táncosok és a civilek között. Lehetséges, hogy a GAGA működésének módszerébe láthattunk bele egy pillanatra?

– Nem beépített szereplők voltak! De úgy tűnt, élvezik, hogy behoztuk őket. A civileknek és a táncosoknak tartott GAGA-tréning gyakorlatilag ugyanaz, nem válik szét a metodika. A lényege, hogy létrehoz a testben egy áramlást, amely a folyamatosságot teszi lehetővé. Emellett van egy sajátos mozgásszókincs-rendszere, ami felismerhetővé és egyedivé teszi. Nekünk, táncosoknak színpadra kell lépniük, mi használjuk ezt a bizonyos szókinccsrendszert, és millió órán keresztül gyakoroljuk, fejlesztjük a tudásunkat. Tizenhét-tizennyolc évesen érkeznek hozzánk a táncosok, és vagy Ohad, vagy valamelyik idősebb táncos vezeti a tréningjeiket. A társulat órái természetesen erősebbek, és az előadásokban a klasszikus balett elemeit is használjuk, ezért van időnként balettóránk is. De más kortárs technikát (például Limont vagy Grahamet) nem használunk, mert a GAGA kiváltja őket.

– Tegnap este körülbelül ezer ember előtt, nagy sikerrel játszották a Deca Dance című produkciót az előkelő római Auditorium Conciliazionében. Feltűnő, hogy az előadásban nincs szóló- vagy vezető táncos, minden előadó körülbelül hasonló szerepet kap a produkcióban. Ez csak ebben a darabban koncepció, vagy általában jellemző a Batsheva-munkákra?

– A Deca Dance-ben valóban nincs szólólista, de igazából a többi darabunkban sincs. A mai előadásban, a *Sadeh21*-ben talán egy kicsit jobban körvonalazódik egy többször feltűnő női karakter, de őt sem nevezném szólistának. Természetesen darabtól, témától is függ,

hogyan van-e benne olyan szerep, ami kiemelkedik a többi közül, de vezető táncosunk tényleg nincs. Egy-egy szót az kap meg, akire éppen illik. Én hiszek a jó értelemben vett homogenitásban, számomra együttesen belül nem létezik hierarchia. A Batsheva olyan társulat, amelyben mindenkinek egyformán fontos szerep jut, és az is igaz, hogy mindenki számára fontos, hogy ebben a társulatban táncolhasson.

– *Ez így nagyon demokratikusan hangzik. A darabkészítés folyamatában is ilyen demokrácia érvényesül, vagy egyértelműen a koreográfus elképzelése az irányadó?*

– Nagyon fontos, hogy a darabkészítés folyamatában mindenki részt vehessen. A koreográfus elvárása, hogy mindenki mondja el a véleményét, ötletét; tudni akarja, hogy mit gondolnak a táncosok. Mindenki magával hozza a saját mozgásvilágát a társulatba, és a koreográfus ebből táplálkozva lehetőséget ad arra, hogy egy-egy készülő műben a táncosok saját mozgássorozatokat alkothassanak. Ezek aztán a koreográfus által megformálva, megszerkesztve kerülhetnek be a végleges kompozícióba. A *Sadeh*-ben például jelezzük is, hogy Ohad a társulattal együtt készítette a koreográfiát. Az ő kreativitását az együttes is táplálja. Annak ellenére, hogy megvannak a saját alkotói elképzelései, ötletei, nagy szüksége van arra az inspirációra, amit a táncosoktól kap.

– *Említette a GAGA-technika használatát, aminek észrevehető nyomait lehet felfedezni a színpadra állított koreográfiákban is. Számomra a GAGA hasonlóságokat mutat a fizikai színház elemeivel. Lehetséges, hogy az irányzat és a technika hatott, hat egymásra?*

– Nem vagyok otthon a fizikai színházban, sosem próbáltam... Az viszont biztos, hogy a különböző hangok, a beszéd, a furcsa gesztusok használata a darabjainkban nem színházi hagyományokhoz vagy irányzatokhoz köthető. Ezek belülről fakadó érzések feltörése, kifejeződése. Nincs bennük szándékolt játék, előadás, az ösztön hívja életre őket. A hangok, melyeket hallatunk, sokszor csak abban segítenek, hogy felébredszük testünk egyes részeit. A test táncos-képességeinek fejlesztése közben jutunk el ezekhez a néha artikulálatlan, máskor szavakká formálódó verbális kitörésekhez, melyek aztán bekerülhetnek a darabjainkba is. A GAGA nagyon tiszta struktúra, nagyon világosak az utasításai, a javaslatok, hogy hogyan és hová vezesd a tested különböző részeit. A technika gyakorlatilag kutatási, felfedezési folyamat, amit mindenkinek a saját testére kell formálnia. Például adsz egy instrukciót az együttesnek, és rögtön látod a kapcsolatot, ahogy mindannyian egy nyelvet beszélünk, a GAGA nyelvét, de a technika emellett mégis tág teret ad az önkifejezésre, a szubjektumok megmutatkozására is. Talán ez látszik a színpadon is, ennek köszönhetjük a sikereinket, hogy valahol mélyen ez a közös nyelv összekapcsol bennünket. A GAGA ad egy formát, egy keretet, de azon belül mégis nagyon szabad és nyitott marad minden.

– *Hogyan jellemeznéd Ohad Naharint mint koreográfust?*

– Nos, Ohad munkamódszere egészen egyedi. Nincs köbe vésett koncepciója, inkább úgy tudnám leírni, hogy kialakít egy „játsszóteret”, ahova különféle dolgokat hoz be, ilyen például az, hogy csak lassú zenére dolgozunk. Néhány szabály van csak, amit be kell tartani. Ebben a játéktérben a táncosok kedvükre, szabadon

improvizálhatnak, és az sem baj, ha megszegik a szabályokat. Ohad nyitott a határok átlépésére. Számomra azt is érdekes látni, hogy a kezdeti elképzelésektől sokszor milyen messzire jut el. Nagyon lassan és észrevétlenül ez a játéktér átalakul a leendő darabvilággá, amit a színpadon láthatunk majd. És a premierrel nem ér véget az alkotói folyamat, hanem utána is folyamatosan alakul. Ohad egyfolytában keresi az új megoldásokat, újragondol mindent, átformálja a jeleneteket.

– *Bár Ohad elfogadja a nemzetközi együttesek meghívását, látható, hogy a Batsheva repertoárjában szinte kizárólag az általa készített művek szerepelnek, tehát a Batshevában nem alkotnak vendégkoreográfusok...*

– Egészen a közelmúltig volt egy házi koreográfusunk, Sharon Eyal, aki Ohad mellett több előadást is készített. Sharon húsz éven keresztül táncolt az együttesben, de aztán szerette volna elkezdni saját koreográfusi karrierjét, és elhagyott minket. Ohad visszahívta, hogy készítsen előadást a junior együttes számára, és ezt a munkát jelenleg is műsoron tartjuk. A felnőtt társulatban ebben az évadban azonban valóban csak Ohad által készített darabok találhatóak a repertoáron. Tavaly hívtuk vissza Sharont, és ha jól emlékszem, két évvel ezelőtt egy másik izraeli koreográfus is dolgozott a Batshevával, tehát azért Ohad nem kizárólagos koreográfus az együttes életében. Emellett pedig már felvettük a kapcsolatot például Crystal Pite-tal, mert szeretnénk, ha a jövőben a táncosaink más, külföldi koreográfusokkal is megismerkednének. Keressük az együttműködési lehetőségeket; általában az időbeosztás nehezíti meg ezeknek a terveknek az összehangolását. A legtöbb nagy nemzetközi társulatban, amely egy-egy meghatározó koreográfus égisze alatt működik (mint ahogy például az NDT működött Jirí Kylián alatt), csak az alkotások egy részét készítik a vezető koreográfusok, a többit vendégekre bízzák. A Batsheva más, ez Ohad együttese, ő alapította, ő a művészeti vezetője, ezért nyilvánvaló, hogy ő alkot benne, és szerintem ez így van rendjén. Repertoár-társulat vagyunk, de nem a szó szoros értelmében, mert itt minden egyes darab Ohad munkája.

– *A tegnapi estét politikai demonstráció zavarta meg. Néhány aktivista megpróbálta bojkottálni az előadást [palesztinok jogaiért tüntettek – A Szerk.], szerencsére a biztonságiak hamar véget vetettek az incidensnek, és az együttes folytatta az előadást. Művészként hogyan élték/élik meg a hasonló rendbontásokat a társulat tagjai?*

– Sajnos az effajta atrocitás az utóbbi időben az együttes mindennapi életének, a valóságunknak része lett, ezért meg kellett tanulnunk kezelni ezeket a helyzeteket. Most is fel voltunk rá készülve, hogy talán történhet valami hasonló. Beszélünk kellett a táncosokkal, és eldöntöttük, hogy bármi is történjen, folytatjuk az előadást. Mi a művészetet próbáljuk idehozni, és nem akarunk politikai véleményt nyilvánítani. Kapcsolatot szeretnénk teremteni az emberekkel a művészet nyelvén. Egy ilyen szituáció nehéz nekünk is, és azt gondolom, hogy nehéz a demonstrálóknak is. Csak remélni tudom, hogy annak a világnak, amit mi teremtünk, ez a dolog nem lesz része.

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE:
VIDA VIRÁG